

Boymanova Nargiza Abdumurod qizi

Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on filiali

2-bosqich talabasi, e-mail: nargizabaymanova@gmail.com

XALQ HAYOTIDAGI HODISALARGA ETNOPEdagogIK YONDASHUV

Annotatsiya: Bugungi kunda xalq hayotida milliy an'analar, qadriyatlar va urf-odatlarining yo'qolib ketayotganligi hech birimizga sir emas. Ushbu maqola orqali yosh avlodni tarbiyalash, madaniy merosni saqlash va jamiyatda ma'naviy birdamlikni mustahkamlash yo'lida olib boriladigan maqsadli vazifalar va bu yo'nalishda Etnopedagogikaning o'rni haqida so'z yuritimiz.

Kalit so'zlar: xalq pedagogikasi, etnopedagogik, islohotlar, qadriyat, investitsiya, psixologik qarashlar, birlamchi ta'rif,

Аннотация: Сегодня ни для кого из нас не секрет, что в жизни народа исчезают национальные традиции, ценности и обычаи. В этой статье мы поговорим о целенаправленных задачах, решаемых на пути воспитания молодого поколения, сохранения культурного наследия и укрепления духовного единства в обществе, а также о роли этнопедагогике в этом направлении.

Ключевые слова: народная педагогика, этнопедагогика, реформы, ценность, инвестиции, психологические взгляды, первичное определение

Annotation: Today, it is no secret to any of us that national traditions, values and customs are disappearing in the life of the people. Through this article, we will talk about the purposeful tasks carried out in the way of educating the young generation, preserving cultural heritage and strengthening spiritual unity in society, and the role of ethnopedagogy in this direction.

Key words: folk pedagogy, ethnopedagogy, reforms, value, investment, psychological views, primary definition

---

Barchamizga birdek ma'lumki, dunyo bo'ylab barcha rivojlanayotgan mamlakatlar qatori bizning yurtimizda ham bir qator islohotlar o'tkazilmoqda. Yurtimiz kundan kunga turfa zamontalab rivojlanishlar bilan boyib borayotgani yaxshi albatta. Lekin bir qatorda investitsiyalar avj olgan bir vaqtda milliy qadriyat va an-analarimizning asta-sekinlik bilan yo'q bo'lib borayotgani o'z o'rnidakishi ko'nglini hunob qiladi O'z navbatida bilishimiz kerak bo'lgan narsalardan biri bu xaqimiz orasida pedagogik va psixologik qarashlarning qay darajada to'g'ri ekanligi kundek ravshan. Quyida ushbu iboraga berilgan birlamchi ta'rifni keltirish maqsadga muvofiq:

Xalq pedagogikasi – bu xalqning asrlar davomida to'plangan hayotiy tajribasi, urf-odatlari, qadriyatlari va an'analari asosida shakllangan tarbiya usullari va vositalari majmuasidir. U og'zaki ijod, madaniy meros va turmush tarzi orqali avloddan-avlodga o'tib keladi. Xalq pedagogikasi tarbiya va ta'limda milliy qadriyatlarga asoslangan amaliy tajribani o'z ichiga oladi. Shu o'rinda uning vazifalari bilan tanishamiz.

Xalq pedagogikasining vazifalari:

1. Axloqiy tarbiya: Insonni halollik, vatanparvarlik, mehnatsevarlik, kattalarga hurmat, va kichiklarga mehr-oqibat kabi qadriyatlar asosida tarbiyalash.

2. Madaniy merosni saqlash: Xalqning urf-odatlarini, an'analarini, va og'zaki ijod namunalarini kelajak avlodga yetkazish.

3. Amaliy ko'nikmalarni o'rgatish: Hayotda qo'llaniladigan hunarmandchilik, dehqonchilik va boshqa ko'nikmalarni yosh avlodga o'rgatish.

4. Milliy o'zlikni shakllantirish: Yoshlarni o'z milliy madaniyatiga hurmatli va sadoqatli shaxslar sifatida tarbiyalash.

5. Ijtimoiy birdamlikni mustahkamlash: Jamoat hayotidagi o'zaro yordam va hamjihatlik ruhini rivojlantirish.

6. Tabiatga munosabatni o'rgatish: Atrof-muhitni muhofaza qilish, tabiatni asrash va undan oqilona foydalanish ko'nikmalarini singdirish. Xalq pedagogikasi zamonaviy ta'lim tizimi uchun boy manba bo'lib, tarbiya jarayonini milliy ruhda tashkil etishga xizmat qiladi.

Hozirgi kunda kelajak avlodning yuqori qulayliklarda shod-xurramlikda unib o'sishi uchun barcha shart-sharoitlar yaratilgan. Shunday bo'lsa ham yoshlarimiz orasida milliy urf-odatlarimizning yo'qolib ketishi global muammolardan biri sanalmoqda. Barcha zamonlarda bo'lgani kabi biz ta'kidlayotgan Etnopedagogik yondashuvning ham aholi kundalik turmush tarzida o'z yechimlari mavjuddir.

Etnopedagogik yondashuv deganda, xalq hayotidagi hodisalarga milliy an'analar, urf-odatlar, qadriyatlar, va madaniyat prizmasidan qarash, ularga milliy ruhda tarbiya berish nuqtai nazaridan yondashish tushuniladi. Bu yondashuv orqali yosh avlodga o'z xalqining ma'naviy merosi, tarixi, hamda madaniyati asosida ta'lim va tarbiya berish amalga oshiriladi.

Asosiy tamoyillari:

1. Milliy madaniyat va qadriyatlarga asoslanish: Har bir xalqning turmush tarzi va an'analarini yoshlar tarbiyasida asosiy manba sifatida xizmat qiladi.

2. Madaniy xilma-xillikni hurmat qilish: O'z xalqining madaniyatini qadrlash bilan birga, boshqa xalqlarning madaniy qadriyatlariga hurmat bilan qarash.

3. Amaliy hayotga bog'liqlik: Xalq hayotidagi hodisalardan o'rgatish va ulardan kundalik turmushda foydalana olishni o'rgatish.

4. Mahalliy an'ana va urf-odatlarini inobatga olish: Tarbiya jarayonida o'z hududiga xos xususiyatlarni hisobga olish.

Bu yondashuv ta'lim va tarbiya jarayonini yanada boyitib, o'quvchilarni o'z milliy o'zligiga ega, jamiyatning ma'naviy asoslariga hurmatli shaxslar qilib shakllantirishga xizmat qiladi.

Etnopedagogika xalq hayotida muhim o'rin tutadi, chunki u insonlarni tarbiyalashda milliy an'analar, qadriyatlar va madaniy merosdan foydalangan holda jamiyatni rivojlantirishga xizmat

qiladi. Etnopedagogika xalqning hayotiy tajribasi, turmush tarzi va urf-odatlarini asosida shakllangan bo‘lib, avlodlardan avlodga o‘tib kelgan milliy tarbiya tizimidir.

Xalq hayotida etnopedagogikaning o‘rni:

1. Madaniy merosni saqlash va davom ettirish: Etnopedagogika yosh avlodga xalqning tarixi, urf-odatlarini, xalq og‘zaki ijodi, va qadriyatlarini o‘rgatib, ularni kelajak avlodlarga yetkazish imkonini beradi.
2. Shaxsni shakllantirish: Bu yondashuv insonni o‘z milliy o‘zligini anglashga, o‘z xalqiga, madaniyatiga va tarixiga hurmat bilan qarashga o‘rgatadi.
3. Jamiyatda birdamlikni mustahkamlash: Etnopedagogika orqali bir millat vakillari o‘zaro hurmat va hamjihatlikni kuchaytiradi, bu esa jamiyatda barqarorlikni ta‘minlaydi.
4. Axloqiy tarbiya: Xalq an‘analari va qadriyatlarini odamlarga halollik, hurmat, kattalarga ehtirom, mehmondo‘stlik kabi axloqiy tamoyillarni o‘rgatadi.
5. Turmush tajribasini o‘rgatish: Xalq hayoti bilan bog‘liq bilimlar (dehqonchilik, hunarmandchilik, tabiatni asrash, va boshqalar) kundalik hayot uchun foydali ko‘nikmalarni shakllantiradi.

Umuman olganda, etnopedagogika jamiyatning ma‘naviy va ijtimoiy asoslarini mustahkamlashda, milliy ruhiyatni saqlashda, hamda yosh avlodni ma‘naviy barkamol shaxslar sifatida tarbiyalashda katta ahamiyatga ega.

Olimlarimiz aholi turmush tarzida etnopedagogik qarashlarning xilma-xilligi haqida keng fikr yuritishayotgani yangi davr svilizatsiyasi belgilariga yaqqol misol bo‘la oladi.

Etnopedagogik qarashlar – bu millatlarning tarixiy tajribasi, madaniyati, an‘analari va urf-odatlarini asosida shakllangan pedagogik yondashuvlardir. Etnopedagogika milliy tarbiya tizimini o‘rganib, uni zamonaviy ta‘lim va tarbiya jarayoniga integratsiya qilishga yordam beradi. Bu qarashlar milliy o‘zlikni anglash, ma‘naviy qadriyatlarni rivojlantirish va yosh avlodga ma‘rifiy bilimlar berishga xizmat qiladi.

Etnopedagogik qarashlarning asoslari:

1. Milliy madaniyat va qadriyatlarga asoslanish: Har bir millat o‘zining tarbiyaviy tajribasini o‘z madaniy merosi va urf-odatlaridan oladi.
2. Tarixiy davomiylik: Etnopedagogik qarashlar asrlar davomida shakllanib, avlodlardan avlodga o‘tgan milliy qadriyatlarni o‘z ichiga oladi.
3. Tabiat va jamiyat bilan uyg‘unlik: Tabiatni asrash, jamiyatdagi munosabatlarni tartibga solish, va hamjihatlik etnopedagogikaning asosiy tamoyillaridan biridir.
4. Axloqiy va ma‘naviy tarbiya: Milliy qadriyatlar orqali yoshlarni halollik, odob-axloq, kattalarga hurmat va Vatanparvarlik ruhida tarbiyalash.

Etnopedagogik qarashlarning asosiy tamoyillari:

1. Milliy o'zlikni anglash: Yoshlarni o'z xalqining tarixi, madaniyati va qadriyatlarini anglashga o'rgatish.
2. Tarixiy va milliy xususiyatlarni saqlash: Har bir millatga xos bo'lgan pedagogik tajribalarni kelajak avlodga yetkazish.
3. Madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish: O'z madaniyatini hurmat qilish bilan birga boshqa millatlar madaniyatini ham qadrlashni o'rgatish.
4. Turmush tajribasini o'rgatish: Dehqonchilik, hunarmandchilik, ovchilik kabi xalq turmushi bilan bog'liq bo'lgan bilim va ko'nikmalarni yosh avlodga yetkazish.

Etnopedagogik qarashlarning vazifalari:

1. Madaniy merosni saqlash va targ'ib qilish: Milliy folklor, adabiyot, san'at va hunarmandchilik kabi sohalarni yosh avlodga o'rgatish.
2. Ma'naviy kamolotga erishish: Yoshlarni milliy va diniy qadriyatlarga hurmat qilishga o'rgatish orqali ularning ma'naviy barkamolligini ta'minlash.
3. Ijtimoiy birdamlikni mustahkamlash: Mahalliy jamoalarda hamkorlik va o'zaro yordam ko'nikmalarini rivojlantirish.
4. Ekologik tarbiya: Tabiatni sevish va asrashga o'rgatish orqali ekologik mas'uliyatni oshirish.
5. Zamonaviy ta'lim bilan uyg'unlashuv: Etnopedagogik qarashlarni zamonaviy ta'lim va tarbiya tizimiga tatbiq etish.

Etnopedagogik qarashlar nafaqat yosh avlodni tarbiyalashga, balki milliy o'zlikni saqlash, jamiyatni birlashtirish va insonlarni madaniy va ma'naviy jihatdan boyitishga xizmat qiladi. Bu yondashuv zamonaviy globalizatsiya sharoitida millatlarning o'zligini yo'qotmasdan rivojlanishiga imkon beradi.

Xulosa o'rnida shuni aytish joizki, Xalq hayotidagi masalalarda etnopedagogika muhim rol o'ynaydi, chunki u insonlarning tarbiyaviy, ma'naviy va madaniy ehtiyojlarini milliy an'ana va qadriyatlar orqali qondirishga qaratilgan. Xalq hayotidagi masalalarda etnopedagogikaning o'rni shundaki, u milliy qadriyatlar, urf-odatlar va an'analarni tarbiya jarayoniga uyg'unlashtirib, insonlarni milliy o'zlikni anglash, ijtimoiy birdamlik va ma'naviy yetuklik sari yo'naltiradi. Bu yondashuv jamiyatda tarbiya, ma'rifat va ahloqiy me'yorlarning mustahkamlanishiga xizmat qiladi hamda xalqning ijtimoiy-madaniy rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. Buyuk maqsad yo'lidan og'ishmaylik. — T.: «O'zbekiston». 1993
2. I.M.Mutalipova "Xalq pedagogikasi" o'quv qo'llanma. - T.: "Fan va texnologiya" 2015

3. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. - T.:

« O 'zbekiston», 2000.

4. Maqola: "Ilk etnopedagogik fikrlar va xalq pedagogik tafakkuri taraqqiyoti"
<https://azkurs.org/ilk-etnopedagogik-fikrlar-va-xalq-pedagogik-tafakkuri-taraqqiy.html>

5. Maqola: "Entopedagogikaning jamiyatdagi o'rni" <https://dragonlist.pl/esYzldEcvR/>